

Pál István

A kerületi rendőrkapitány és az őrszem

Két londoni rendőr mint a magyar hírszerzés célszemélye az 1956-os forradalom utáni években

Az 1956-os magyar forradalom egyik sajátos következménye lehetett, hogy az el-lenséges országok hírszerző szerveibe, biztonsági szolgálataiba vagy rendőrségeibe történő beépülésre vonatkozó, alapvetően irreális 1955-ös belügyminisztériumi direktíva a londoni magyar követség elleni fenyegetések és tényleges támadások révén az 1957 tavaszától 1958 őszéig tartó időszakban karnyújtásnyi közelségbe került. Ekkor a diplomáciai testületnek otthont adó Belgrave városrész rendőrkapitánya baráti viszonyt alakított ki a magyar diplomatákkal, köztük egy diplomáciai fedésben lévő államvédelmi tiszttel, ám ez mindvégig felülről ellenőrzött maradt. Az egyik „ígéretesnek tűnő” közrendőrrel pedig csupán a bemutatkozásig sikerült eljutni.

Kulcsszavak: keleti blokk, hírszerzés, támadólagos elhárítás, telefonlehallgatás

Pál István: The District Chief Superintendent and the Sentry

Two Metropolitan Police Officers as persons of interest to the Hungarian Intelligence shortly after the revolt of 1956

One peculiar consequence of the Hungarian Revolt of 1956 must have been the fact that the basically unreal 1955-directive of the Ministry of Internal Affairs on the infiltration into the intelligence and security services, or the police forces, of hostile countries has become a seemingly close opportunity and a feasible project from the spring of 1957 to the fall of 1958, which was due to threatening and real assaults. Then the Chief Commissioner of the Belgrave District that provided the accommodation of the diplomatic corps in London came to friendly terms with the Hungarian diplomats including a state security officer under diplomatic cover. Nonetheless, it was taking place as a directed contact, while one of the sentries, who seemed to be a promising candidate for recruitment, the endeavor ended in the introductory phase.

Keywords: Eastern Bloc, intelligence, offensive counter espionage, telephone tapping

Az előzmények

Az 1956-os forradalom idején óriási csapás érte a Belügyminisztérium (BM) II. (Hírszerző) Osztályát, mert amikor október 29-én állományának többsége elhagyta a József Attila téri központot, az iratanyag egy tekintélyes része a felkelőkhöz került. Ezzel párhuzamosan a Magyar Népköztársaság (MNK) washingtoni, a berni és a római követségéről a missziók

vezetői hazatérésre szólították fel a Külügyminisztérium (KÜM) fedésében lévő államvédelmi beosztottakat.¹ Ez alól voltaképp csak a londoni rezidentúra volt kivétel, amely ugyanakkor nem tudta megakadályozni, hogy a követség három munkatársa – Szöllösi Oszkár gépkocsivezető, Ádám István és Szanyi Béla hivatalsegéd –, valamint Pákh Anna, a kereskedelmi kirendeltség 21 éves titkárnője átálljon az angolokhoz.² A londoni külképviseleti szervek biztonsági helyzete megrendült, hiszen az emigráció agresszívebb csoportjai részéről akár a fegyveres támadásra is lehetett számítani. A brit hatóságok a politikai ellenszenvtől függetlenül intézkedéseket hoztak a magyar követség védelmére, ami a viszonylag gyakori érintkezés jóvoltából felkínálta a lehetőséget, hogy a rezidentúra beszerzési jelöltként foglalkozzon helyi rendőrökkel. Az már más kérdés, hogy a próbálkozás mennyire volt sikeres: tézisünk szerint a Kádár-rendszerrel szembeni ellenszenv gyakorlatilag kizárt minden lehetőséget.

A Magyar Klub elleni támadás és a betörés

1957. január 21-én Szabó Károly és Lendvai Dezső, akik időközben megkapták a hazatérési engedélyt, arról számoltak be a konzulátuson, hogy a Mindszenty Otthonban egy 8-10 fős társaság a külképviselet megtámadására készül. A csoport a hazatérés ürügyével sétált volna be a hivatalba, ahol Turóczy Imre konzul meggyilkolásának szándékával verekedést akartak provokálni. A két menekült szerint Molnár, a Mindszenty Otthon papja volt az értelmi szerző, aki egyrészt a szervezet központjában történt verekedés, másrészt az angol katonai attasé kiutasítása miatt akart bosszút állni.³ A támadásra ugyan nem került sor, de március 15-én a Wappingban lévő menekülttáborból egy körülbelül 40-45 fős csoport azzal a szándékkal igyekezett az Eaton Place-re, hogy támadást hajtson végre a követség ellen. A Scotland Yard valószínűleg értesült az előkészületekről, hiszen nagyon erős rendőri készség volt tapasztalható a környéken, amely nem engedte a demonstrálókat a követség közelébe, akik viszont ezt kisebb csoportokban megkísérelték. Egy hazatérő magyar ugyanakkor arról számolt be, hogy a követség védelmére kirendelt rendőrök között volt, aki azt javasolta a támadóknak: akkor hajtsák végre az akciót, amikor ők nincsenek szolgálatban.⁴ 1957. május 18-án 21 órakor egy 25 fős csoport rajtaütésszerű támadást intézett a londoni Magyar Klub ellen. A szemtanúk elmondása szerint a résztvevők közül négy-öt személy, mind újonnan Angliába érkezett magyarok, egy órával korábban beugrottak a Klubba, ahol alaposan körülnéztek. Tanulmányozták a helyiségeket és a kijáratokat, valamint felmérték, hogy az ott tartózkodók létszáma alapján milyen szintű ellenállásra kell számítani. Nem sokkal ezt követően távoztak, majd egy óra elteltével kisebb csoportokban elkezdtek visszaszivárogni. Thomas Finán, a Klub gazdasági vezetője érkezési sorrendben engedte be

¹ TÓTH Eszter: A politikai és gazdasági hírszerzés szervezettörténete 1945–1990. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956–1962*, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013, 401–402.

² UNGVÁRY Krisztián: „Anglia a második legnagyobb ellensége Magyarországnak”. A londoni magyar hírszerző rezidentúra saját jelentései tükrében 1951 és 1965 között, *Századok*, CXLVII. évf., 2013/6, 1534.

³ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 00609 – 25/1957 – Tárgy: Ellenforradalmi csoport kísérlete a konzulátus ellen. London, 1957. I. 22., 1.

⁴ MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 00609/ – 84/Sz. t./1957 – Tárgy: Követség elleni provokáció. – London, 1957. III. 18., 1.

a társaság tagjait, akik, miután hiánytalanul bent voltak, provokálni kezdték a jelenlévőket. A könyvtárban mindenféle indoklás nélkül arcon ütötték az ismeretlen Flóris cukrász fiát, majd a falról levették a Petőfi-képet, mondván, hogy azt magukkal viszik. Finán méltatlankodására azt mondták, hogy Petőfi-portré nem való egy kommunista klubba. Körülbelül 21 órakor megadott jelre elkezdtek randalírozni. A megterített asztalokat lesöpörték, a bárpulton lévő körülbelül 20 üveg italt a földhöz vágták. A konyhában az elkészült fogásokat kiborogatták, a porcelán étkészleteket összetörték. Ugyanerre a sorsra jutott a gramofon és közel száz hanglemezzel, egy telefonkészülékkel, valamint a székek egy jelentős hányada, mivel azok lábaival törtek-zúztak. A klub egyik szlovák származású, de régóta Londonban élő, brit állampolgárságú látogatója – a fűszerkereskedő Mr. Nani⁵ – szembeszállt a támadókkal, azonban ők olyan brutálisan megverték a férfit, hogy kórházba kellett szállítani. Amikor Finán ráeszmélt a helyzet veszélyességére, kihívta a rendőrséget, ám a Scotland Yard jó 25 perc múlva szállt csak ki a szokásos 4-5 perc helyett. Turóczi Imre körülbelül 21 óra 25 körül gépkocsival ért a klubhoz, ahol már nagyobb tömeg verődött össze, a környező házak ablakaiból angolok figyelték az épületet. A bejárat felé tartva még hallható volt bentről a csörömpölés, valamint a házban lakó nők sikoltozása. Turóczi elszaladt a követségre telefonálni, majd visszatérve látta, amint a rendőrök az utolsó támadót lökik be a rabszállító gépkocsiba. Összesen 7 személyt állítottak elő. A tettesek semmit sem tagadtak, ugyanakkor az akciót azzal indokolták, hogy ez egy kommunista klub, amely szabadon tevékenykedhet, mialatt otthon tucatjával akasztják fel a forradalom résztvevőit. A rendőrség a tanúk és vádlottak meghallgatása után sem tartóztatott le senkit, noha a támadásnak minimum 22 résztvevője volt. Finán a rendőrségen kijelentette, hogy a támadók vezetője egy Gábrriel Sándor⁶ nevű személy volt, az ő jelzésére kezdődött a támadás, és maga is kivette a részét a randalírozásból. Gábrrielt, aki a rezidentúra ismeretei szerint 1956-ban érkezett Londonba, ahol a *Magyar Szó* című hetilapnál dolgozott újságíróként, nem vették őrizetbe. Turóczi úgy vélte, hogy alaposan kigondolt és előre megtervezett akcióval áll szemben. A támadóknak három személygépkocsi is rendelkezésre állt, amelyekkel a legtöbbjük elmenekült; a környéken lakók állítólag fel is jegyezték az autók rendszámát. A bent garázdálkodókön kívül az utcát ellepték az '56-os emigránsok, akik valószínűleg azért gyűltek össze, hogy be tudjanak avatkozni, amennyiben a klubtagok vagy a háború előtti menekültek komolyabb ellenállást tanúsítanak. A tárgyalást május 28-ra tűzték ki, így a követségtől a KÜM-nek ügyvéd felfogadására tettek javaslatot, mivel a vádlottaknak is lesz jogi képviselője, akik politikai síkra próbálják majd terelni az ügyet, ráadásul elkezdhetik feszegetni a klub és a követség kapcsolatát. A klub titkára helyszíni szemlére hívta a biztosító jogászát, aki közölte, hogy a szándékos rombolásra nem érvényes a biztosításuk, mindössze a kasszából eltűnt 4-5 fontot hajlandók megtéríteni. Sydney Silverman ügyvéddel – Silverman (1895–1968) egyben a Labour Party (Munkáspárt) parlamenti képviselője⁷ – szerették volna tisztázni annak az esélyét is, hogy a klub valamilyen kártérítést kapjon.

⁵ „Near Riot” at Hungarian Club, *Manchester Guardian*, 1957. 07. 25., 3.

⁶ PINTÉR István: Mr. Gábrriel legújabb gengszterségei, *Népszabadság*, 1957. 12. 15., 10.

⁷ Neville TWITCHELL: *The Politics of the Rope. The Campaign to Abolish Capital Punishment*, Arena Books, Bury St. Edmunds, 2012, 24–25.

Fazekas István – a klub vezetőségi tagja⁸ – azt javasolta, hogy Finán és felesége, valamint a lányuk nyilatkozzon, mivel ők mindent láttak a rombolásból. A Finán házaspár azonban a legnagyobb meglepetésre elzárkózott ettől, mondván nem tudja azonosítani, hogy kik randalíroztak. Finán még abban sem biztos, hogy a letartóztatásba került hét ember volt az elkövető, pedig tudta, hogy egyikük sem tagadott a kihallgatások alkalmával. Turóczi ekkor kimondta: már korábban is sejtette, hogy Finán az angolokhoz áll közelebb, tehát a klub szétverése utasításra ment végbe, és tervszerű folyamat volt. Fazekas viszont közölte, hogy ő szívbeteg ember, akinek a következő eset a halálát okozhatja. Tulajdonképpen itt arról volt szó, hogy Fazekas ki akar lépni, és a házbérleménnyel kapcsolatos jótállását is vissza akarja vonni. Turóczi megpróbálta eltéríteni szándékától, de erre vajmi kevés remény volt. A rombolás körülbelül 360 fontos kárt okozott. Az események után a követség arról értesült, hogy a támadók egyikének édesapját nem sokkal azelőtt végezték ki, így ez a fiatalember volt az egyik szervezője és végrehajtója a támadásnak. A csoportnak állítólag három pisztolya is volt, így arról beszéltek, hogy amennyiben a Klub szétveréséért súlyosabb ítéletet kapnak, azt a magyar vagy a szovjet követség elleni fegyveres akcióval torolják meg. Turóczit ugyanakkor felismerték, de csak azért nem kiabálták, hogy megjött a kommunista konzul, mert a rendőrök akkor értek a helyszínre.⁹ 1957. augusztus 9-én délután Katus Ilona kereskedelmi titkár és Samu Károly, a kereskedelmi kirendeltségi titkár lakásába betörték. Amikor Samu este 9-re hazaért, és otthonát feldúlva találta, felszaladt az eggyel felette lakó Katushoz, aki hasonlóképpen járt. Samu szólt a lakás ugyancsak a 4 Enismore Gardens alatt lévő társasházban élő tulajdonosának, aki a történetet látva telefonált a rendőrségre. A Scotland Yard két embere rövid időn belül megjelent a lakásban, körülnéztek, összemosisolyogtak, majd távoztak. Körülbelül 30 perccel később megjelent egy harmadik személy, aki a Home Office (a brit belügyminisztérium) embereként mutatkozott be. Tóth, aki időközben Varga István sajtóattaséval a helyszínre ért, később úgy nyilatkozott, hogy a harmadik ember, akit már többször is látott, valóban az angol belüghöz tartozik. Az utóbbi személy is körülnézett, néhány gyerekes kérdést tett fel, majd anélkül távozott, hogy ujjlenyomatot vett volna, vagy bármilyen más eljárással megtette volna az első lépéseket a betörő kézre kerítése érdekében. A lakásokban mindent feldúltak, a szekrényeket kiürítették: Samu lakásából elvittek egy Zorkin márkájú fényképezőgépet, Katusnál pedig egy karóra hiányzott, ám a közel 50 fonthoz nem nyúltak hozzá. A főbejárat éjjel-nappal zárva volt, tehát elvileg csak az mehetett be, akinek kulcsa van a házhoz, vagy akit oda beengednek. Thomas Brimelow, a Foreign Office északi osztályának vezetője¹⁰ sajnálatát fejezte ki az eset kapcsán, majd nyomban hozzátette, hogy nem sokkal azelőtt hozzá is betörték. Augusztus 13-án este 10 körül azonban ismét felbukkant az a két nyomozó, akik a betörés napján körülnéztek, majd arról faggatták az áldozatokat, hogy milyen volt az ellopott karóra, illetve a fényképezőgép.¹¹

⁸ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 5 – O – 8 -002/7 – „Dower” – Angliai Magyar Emigráció – Tárty: Az Angliai Magyar Emigráns Szervezetekről. – Jelentés. London, 1965. II. 5., 69–70.

⁹ MNL OL – XIX – J – 41 – a – Londoni követség 1946 – 1961 – 21-es d. – 170/szt./1957 – Tárty: A Magyar Klub elleni támadás. – London, 1957. V. 27., 3–8.

¹⁰ Tam DALYELL: Obituary: Lord Brimelow, [online], 1995. 08. 04. Forrás: independent.co.uk [2018. 12. 24].

¹¹ MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 004138 – 302/szt./1957 – Tárty: Kirendeltségi dolgozók lakásának feltörése. – London, 1957. VIII. 14., 1–3.

A kerületi rendőrkapitány

Az április 4-i fogadáson a rezidentúra megismerkedett Danies rendőrezredessel – a valóságban Chief Superintendent W. A. Davis¹² – aki a Chelsea kerület rendőrkapitányságának főfelügyelőjeként a legszélesebb körű rendőri védelemről biztosította a magyar diplomatákat. Sógor Gyula – fedőnevéen „Kiss Gyula”¹³ – rendőr őrnagy augusztus 21-én az irodájában konzultált a magas rangú rendőrtiszttel, aki elmondta, hogyan látják el a kerületben lévő követségek védelmét. Térképen megmutogatta az egyenruhás rendőrök állandó posztjait, a gyalogosan vagy kerékpárral cirkáló járőrök útvonalát, majd hozzátette, hogy négy civil ruhás kollégája is megtalálható a védett objektumok környékén. Az ezredes, aki alighanem a gyarmati haderőből került a diplomatanegyedként ismert Belgrave rendőrkapitányság élére – ami az MI5 (Military Intelligence Section 5 – a brit elhárítás) berkeiben szokványos karrierútnak számított¹⁴ – azt is elárulta, hogy a chelsea-i utcákon előforduló MGYSZ számú személygépkocsik is a rendőrséghez tartoznak, és az első gyanús jelre rádióan értesítik a központot, ahonnan percekben belül megérkezik a tartalék brigád. Davis tudott arról, hogy Kisst februárban meg akarták verni, ám helyette egy ott lakó amerikaira támadtak rá. A Scotland Yard nem kívánt félelmet kelteni, ezért nem szóltak, ugyanakkor a Special Branch már ellenőrzés alá vonta a menekültek szervezeteit. Davis júliusban azért telefonált, hogy megindokolja, miért vették el az állandó őrszemet a követség elől, és hogy ismertesse, ezek után miként fognak a védelemről gondoskodni. Mivel Ádám István nem tett említést róla, ez elmaradt, tulajdonképp ezt tisztázták a beszélgetés alatt. Kiss úgy ítélte meg, hogy mindenképpen érdemes lenne néha összejönni az ezredessel, akár a követség biztonsága, akár informatív szempontból.¹⁵ Davis hangsúlyozta: nem zárható ki, hogy valakik megdobálják a követség ablakait, de olyan nem fordulhat elő, hogy a misszió vagy valamelyik tagja ellen szervezett támadást hajtsanak végre.¹⁶ A jóslat végül bevált, tudniillik 1957. október 24-én hajnali fél egy és háromnegyed egy között Nyerki Gyula ügyvivő előbb két ismeretlenre lett figyelmes, akik körülbelül 10 fős csoporttal visszatértek a konzulátus elé, a náluk lévő köveket a ház ablakaira zúdították, majd két irányba elszaladtak. Az ügyvivő még aznap délután tiltakozott Thomas Brimelow osztályvezetőnél, aki a FO (Foreign Office – a brit külügyminisztérium) nevében jogosnak minősítette a magyar diplomata felháborodását, miközben abbéli reményének adott hangot, hogy a rendőrség tanult az esetből. Nyerki szerint látszott, hogy Brimelow tisztában van a részletekkel, a sajtó viszont nem számolt be az esetről.¹⁷

A következő hónapokban négyszer konzultáltak a főfelügyelővel az épület október 23-i biztosításáról, míg az ügyvivő a Foreign Office-től kért hivatalos védelmet. Az ominózus

¹² The National Archives (TNA) Metropolitan Police (MEPO) 4/263 – Metropolitan Police List 1957., 3–8.

¹³ UNGVÁRY: *i. m.*, 1523.

¹⁴ Stella RIMINGTON: *Nyílt titok. Az MI5 – a brit kémelhárítás – volt főigazgatójának emlékiratai*, Geopen Könyvkiadó, Budapest, 2004, 123–125.

¹⁵ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief – superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. VIII. 21., 3–4.

¹⁶ MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 004133 – 303/szig. titkos/ 1957. – Tárgy: Danies rendőr főfelügyelővel való beszélgetés. – London, 1957. VIII. 24., 1–2.

¹⁷ MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 005165 – 367/szig. titk./ – Tárgy: Tiltakozás a konzulátus ablakainak betörése ellen. – London, 1957. X. 24., 1–2.

napon ez meg is történt, de az őrsem csak éjfélig maradt a követség előtt, és visszarendelése után szinte azonnal betörték a konzulátus ablakait. Onnantól fogva viszont két rendőr éjjel-nappal a követség és a konzuli hivatal előtt tartózkodott. Nem sokkal később a magyar diplomaták és a kerületi kapitányság rendőrei barátságos labdarúgó-mérkőzést játszottak, majd ezt követően Davis koktélpártit rendezett a résztvevők tiszteletére, amelynek során Kiss két érdekesnek tűnő rendőrrel találkozott. Bill William, aki szabadsága idején Csehszlovákiába és Magyarországra készült, már korábban is felkeltette Sógor figyelmét, mivel utánajárt annak, hogy miért van kint a magyar zászló a követségtől 300 méterre eső épületen. Kiderítette, egy régóta kint élő gróf házáról van szó, aki átmeneti szállást adott a menekülteknek. A másik személy egy Thomson nevű rendőr volt, aki az 1956-os események alatt őrsgben állt a követség előtt, majd egy később megtartott az asztalitenisz-mérkőzést követően elmondta Sógornak, hogy szocialista érzelmű, a munkáspárti kormány idején került a rendőrséghez, végül ott maradt, mert máshol nem tudott volna elhelyezkedni. A nézeteiről csak halkán beszélt, mondván a követség tele van lehallgató készülékekkel.¹⁸ A felvetés nem volt teljesen alaptalan, ugyanis 1955 októberében Csehszlovákia londoni nagykövetségén mikrofonokat találtak. A FO azt állította, hogy a lehallgató berendezés az 1948. februári puccs – a Csehszlovák Kommunista Párt által végrehajtott hatalomátvétel – előtt került beépítésre, amely a szovjetellenes diplomaták megfigyelését szolgálta. Ezzel egy időben azzal vádolta a csehszlovák kormányt, hogy az állítólagos lehallgatást arra használta fel, hogy az StB (*Statni Bezpecnost* – a csehszlovák államvédelem)¹⁹ közreműködésével zaklassa a prágai brit nagykövetséget.²⁰

Sógor igyekezett kitérni a négyszemközti beszélgetésre vonatkozó kérése elől, de Thomson remélte, hogy ez nem végleges. A rendőr Szolnok Péter rendőr őrnagy – fedőnevén „Bakos” –, azaz a rezidens feleségének olyan kijelentést tett, hogy két évet szolgált Kínában az angol belügyminisztérium megbízásából, így beszél kínaiul, de németül és franciául is.²¹ Thomas minden bizonnyal a Shanghai Municipal Police (Sanghaji Tartományi Rendőrség) állományához tartozott, amely 1943-ig a területen kívüli státuszt élvező kínai kikötőváros rendfenntartó erejeként működött, amelynek az európai kolóniák védelme volt a legfontosabb feladata.²² Sógor úgy vélte, hogy Thomson értelmes ember, akiből, ha nem provokatív szándékú, ki lehetne hozni valamit. A követ és a rezidentúra személyzete időközben már sokallta az állandó rendőri jelenlétet, hiszen ez a ki- és bemenő forgalom teljes kontrolljával járt, de ezt nyíltan nem akarták felvetni, így az egyik őrsparancsnokkal üzentek Davisnek. A főfelügyelő december 2-án hívta Sógort, hogy megbeszéljenek egy időpontot, ám végül ezt megelőzően kereste fel a MNK képviselőjét. Sógor az állandó jelenlét költségeire, az éjszakai hidegre utalva azt mondta: nem támaszt kifogást az ellen, ha az ezredes saját belátása szerint vissza akarja hívni az embereit. Davis épp akkortájt készített

¹⁸ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief- superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. XII. 4., 5–7.

¹⁹ Chapman PINCHER: *The Truth About Dirty Tricks*, Sidgwick & Jackson, London, 1991, 108–110.

²⁰ TNA FO 371/171637/NC 1901/1 Discovery of a microphone in the Czech Embassy. – London, February 8-15, 1963.

²¹ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief – superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. XII. 4., 5–6.

²² Robert BICKERS: Who were the Shanghai Municipal Police and Why they were there? *The British Recruits of 1919*. In: Robert BICKERS – Christian HENRIOT (eds.): *Imperialism's New Communities in East Asia, 1842 – 1953*, Manchester University Press, New York, 2000, 170–192.

átfogó jelentést a Belügyminisztérium számára a kerületében lévő követségek biztonsági helyzetéről, amihez kikérte a Special Branch helyi vezetőjének véleményét. Az ezredes úgy vélte, hogy támadásra utaló jelek híján a biztosításhoz elég volna egy őrszem, aki a követség mellett lévő utcákban tartana őrzőjáratot. Kiss ebbe vita nélkül belenyugodott, mire Davis azt ígérte, a jelentésben nem fog szólni arról, hogy tervével a MNK követsége is egyetért. Sógor megkínálta barackpálinkával a főfelügyelőt, aki ettől oldottabbá vált, majd – az államszocializmus elitjére is igencsak jellemző²³ – vadászszenvedélyéről mesélt a diplomatanak. Sógor felvetette, hogy e téren milyen jó lehetőségek vannak Magyarországon, ám Davis erre azt mondta, hogy másfél évvel a nyugdíj előtt nem akar olyan kiadásokba belemenni, amelyek később kedvezőtlen hatással lehetnek az életére. A százados úgy látta, hogy Davis az anyagi helyzetével kapcsolatos elégedetlensége miatt akár megközelíthetővé is válhat. A rendőrség egyes tagjaival kialakuló viszony olyan területen ígért eredményeket, amelyet évek óta nem tudtak tanulmányozni.²⁴ Palotás Péter – Tömpe István, a hírszerzés parancsnoka²⁵ – azonban óvatosságra intette Sógort, mivel a jelentésből is kitűnt, hogy Davis mindennemű érintkezése felettesei tudtával történik, ráadásul záros időn belül esedékes visszavonulása miatt nem fog olyasmit kockáztatni, amely károsan befolyásolná az életét. A január 11-re tervezett meghívásához a központ megadta az engedélyt, ám a közös vadászathoz csak úgy járult hozzá, ha a követségről még valaki részt vehet rajta. A lehallgatással kapcsolatban tett megjegyzései alapján Thomson használhatóbbnak tűnt. Igaz, Sógor találkozókat még nem egyeztetett vele, csak annak lehetőségét próbálhatta felmérni, hogy miként lehetséges egy szolgálati időn kívül összehozott találkozó. Adott helyzetben közölték volna a rendőrrel, hogy figyelmeztetése nem volt hiábavaló, mert találtak lehallgató készüléket. Ez mindenképp kompromittáló hatást fog gyakorolni rá, így további foglalkoztatásához vezethet.²⁶ A vadászatra szóló meghívás 1958 márciusában még mindig nem érkezett meg, tudniillik Sógor nem feltétlenül törekedett a viszony állandóvá tételére a január 11-i vacsora során, hiszen a Központ nem olyan érdeklődéssel fordult a rendőri vonal felé, amilyennel a százados. A két fő kötelező részvétele igen kellemetlen helyzetet tudott volna produkálni, mert Davis csak az MNVK2 (Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. [Felderítő] Csoportfőnökség – 1950 és 1990 között a katonai hírszerzés)²⁷ állományában lévő Laczházi László főhadnagyot²⁸ ismerte Sógoron kívül. A diplomata megpróbált pühatolózni egy újabb vendég ügyében, de az alezredes barátja csak egy személyre küldött volna meghívást. Az április 4-i fogadáson ettől függetlenül számítottak Davis részvételére, ugyanakkor az állandó rendőri jelenlét felszámolása nyomán jóval kevesebb lehetőség

²³ MAJTÉNYI György: *K-vonal. Uralmi elit és luxus a szocializmusban*, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2009, 78–90.

²⁴ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief – superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. XII. 4., 7–10.

²⁵ TABAJDI Gábor, UNGVÁRY Krisztián: *Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990*. 1956-os Intézet – Corvina, Budapest, 2008, 69.

²⁶ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – 11/2. sz. utasítás. – Bakos Elvtársnak! London. – Tárgy: Az angol rendőrséggel való kapcsolat. – Budapest, 1957. XII. 19., 11–12.

²⁷ OKVÁTH Imre: A BM II/1. (Katonai Elhárító) Osztály. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956–1962*. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013, 19.

²⁸ TNA FO 371/122482/1/ 1314743/NH 1905/1 Bigraphic Report: Hungarian Diplomatic and Consular Missions Abroad. Dept. of State WASHINGTON 26 Aug. 1955., 9.

nyílt arra, hogy a rendőrökkel beszélgessenek. Thomson időközben civil ruhás szolgálatra került, így Sógor elképzelhetőnek tartotta, hogy régebben is nyomozó volt, csak időszaként állították a követség elé biztosításra. Molnár hivataloslag februárban összefutott vele, és rákérdezett, hogy most már állandóan civilben van-e, amire azt felelte, hogy nem, de akkor épp nyomozásban vett részt. Sógor is látta Thomsont az őrre bemenni, de nem állt le az autójával, nehogy a többi rendőr kiszúrja, hogy beszél vele.²⁹ Thomas Thomson személyével kapcsolatban kiderült, hogy megkapta a „detektív” minősítést, azaz véglegesen a Criminal Investigation Department (CID) állományába került. Szinte állandó jelleggel a városban tartózkodott, telefonon nem lehetett keresni, mert automatikusan rákérdeztek a hívó fél személyazonosságára. A legális kapcsolat felvételéhez egy újabb mérkőzés szolgálhatott volna kedvező alapként, csak hogy a követ ezt nem támogatta, mert a helyzet konszolidálódása után nem látta szükségét a rendőrséggel való szorosabb kapcsolatnak. Sógor az elhárítás módszereinek feltérképezéséhez felhasználhatónak tartotta, a tanulmányozás előtt komolyabb akadályt nem látott.³⁰ A március 15-i és április 4-i fogadáson Davis korrektül viselkedett – értsd: nem bírálta a magyarországi állapotokat –, így elhangzott egy újabb vacsorameghívás. Sógor őrnagy mégis arra a következtetésre jutott, hogy inkább a beosztottjai, főleg az alosztályvezetők jöhetnek szóba operatív szempontból. Mindazonáltal a kerületi kapitány megértő magatartásából és udvariasságából Sógor sem vont le messze-menő következtetést.³¹

A rendőrőrszem

Kiss 1958. augusztus 12-én vendégül látta Tom Muriel Barnett rendőrt, akiről ezután „Robi” fedőnéven értekeztek. A meghívás még július első napjaiban történt, amikor Barnett volt őrségben a követség előtt. A rendőr és kollégái az 1956-os események alatt látták el a MNK külképviseletének védelmét, és a misszió tagjai többször is meghívták őket egy-egy pohár whiskyre. Ha a beszélgetések során politikára terelődött a szó, a közrendőr megértőnek tűnt a hivatalos magyar állásponttal kapcsolatban, tudniillik Barnett elvi alapon elvetette a konfliktusok fegyveres megoldását. Mint kiderült, a legutóbbi választás alkalmával a Munkáspártra szavazott, hiszen a szocialista elveket érezte a leginkább magáénak, viszont nem szimpatizált a kommunista elvekkel, mondván, ez magában foglalja az erőszakos hatalomátvételt. A felkelés külföldi támogatásáról szóló érvek nem maradtak nála hatástalanok, ráadásul a magyar menekültekről sem volt túl jó véleményel, „általában hazáruulóknak, huligánoknak nevezte őket”.³² Kiss szerint magatartása őszintének tűnt, nem mutatkoztak olyan jelek, hogy mindezt utasításra teszi. A magyar diplomatához nem közeledett, nem állt elő bizalmas kérdésekkel, viszont megmutatta szolgálati fegyverét, amelyet az őrzési feladatok során titokban kell maguknál tartani. Mivel a C-vonal – a követségi

²⁹ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – 63/4-191/58 – Tárgy: Az angol rendőrséggel való kapcsolat. – Jelentés. London, 1958. III. 4., 15–16.

³⁰ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Sógor Gyula r. őrgy. Beszámoló jelentése a C. vonal részére. – Beszámoló jelentés. Budapest, 1958. V. 5., 17–18.

³¹ ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Sógor Gyula r. őrgy. Beszámoló jelentése a C. vonal részére. – Beszámoló jelentés. Budapest, 1958. V. 6., 19–20.

³² ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 13/T „ROBI” – Tárgy: Barnett rendőr tanulmányozása. – Jelentés. London, 1958. VIII. 14., 3.

elhárítás³³ – számára nem volt érdektelen egy angol rendőr személye, egyrészt a rendőrség felépítése, másrészt kiegészítő operatív feladatok miatt, Kiss a tanulmányozás szándékával hívta meg magához. Az akkor 37 éves Barnett 1947-ben csatlakozott a rendőrséghez, előtte Cipruson, Egyiptomban és más közel-keleti országokban volt katona, végül szakaszvezetőként szerelt le. A rendőr megközelítéséhez az adott volna alapot, hogy a Gerald Road S. W. 1. alatt lévő őrsön a magyar események kapcsán gyakran folyt vita, amelyek során kisebbségben maradtak azok, akik gúnyolódva beszéltek a magyar diplomaták szívélyességéről. A többiek általában arra hivatkoztak, hogy Davis főfelügyelő milyen jó viszonyban áll a követséggel, hozzátéve, hogy a követség emberei mindig egyenrangú félként kezelték. Barnett elítélte az angol–amerikai intervenciót a Közel-Keleten – az 1958 júliusától az év októberéig elhúzódó, libanoni Blue Bat hadműveletet³⁴ –, de az is látszott, hogy nagyon fél egy újabb háborútól. Mivel éjszakára kellett szolgálatba mennie, a beszélgetés hamar véget ért, ugyanakkor viszonzni kívánta a meghívást, azonban konkrét időpontról nem esett szó. Barnett nem érdeklődött olyan kérdésekről, amelyek a brit rendőrséget és az elhárítást érdekelhették volna. A látogatásról ígérete szerint nem akart jelentést tenni felettesének, ám ettől függetlenül számolni kellett azzal, hogy mégis beszámol róla. Barnett egyik kollégája már önkéntes alapon ellenőrzött egy olyan házat, amelyre kitzűzték a közepén lyukas magyar zászlót, ezért felmerült, hogy ilyen jellegű feladatokra később is használható lenne. Kompromittálódás esetén a nyilvántartásba való betekintést remélték tőle, persze inkább bűnügyi vonalon. Igaz, arról nem tudott a rezidentúra, hogy abban a kerületben, ahol körülbelül 15 nagykövetség és követség működik, nincs-e külön diplomáciai nyilvántartó. Mindenesetre a követségeket érintő rendőri ellenőrzéssel kapcsolatos eligazításról és a Scotland Yard rendelkezésére álló adatokról már elvileg több érdemi információt várhattak volna Barnett rendőrtől, ám az ügy végül hamvába holt.³⁵

Utószó

Mi motiválta Sógor őrnagy törekvését Davis főfelügyelő, vagy inkább Thomas nyomozó és Barnett közrendőr beszerzésének fontolgatásában? Ahogy 1955. október 1-jétől a Belügyminisztérium II. (Hírszerző) Osztálya főosztályi rangra emelkedett, a szervezet feladatai tekintetében kiemelt helyre került az amerikai, angol, francia és nyugatnémet hírszerző és elhárító szervekbe történő ügynöki behatolás.³⁶ A szovjet hírszerzésnek a brit elhárításra vonatkozó célkitűzése már a cambridge-i ötök előtt teljesült, amikor 1927–1928 folyamán a William Ewer nevével fémjelezhető kémhálózat révén közvetett módon be tudtak hatolni a Metropolitan Police Special Branch (Nagy-Londoni Rendőr-főkapitányság Különleges Ügyosztálya), azaz a brit politikai rendőrség szervezetébe. Charles Jane őrmester és Hubertus van Ginhoven felügyelő – az 1917-es bolsevik forradalomnak a kor-

³³ TÓTH: *i. m.*, 408–412.

³⁴ THOMAS A. BRYSON: *Tars, Turks and Tankers: The Role of the United States Navy in the Middle East*, Scarecrow Press, London, 1980, 126–140.

³⁵ ÁBTL – 3. 2. 4 – K 13/T – „ROBI” – Tárgy: Barnett rendőr tanulmányozása. – Jelentés. London, 1958. VIII. 14., 3–6.

³⁶ ОҚВТН Имре: Jelentés a szocialista országok állambiztonsági vezetőinek titkos moszkvai tárgyalásairól 1955. március 7–12., *Hadtörténelmi Közlemények*, 114. évf., 2001/4, 689–706.

ban nem elhanyagolható ideológiai vonzereje nyomán³⁷ – politikai szimpátiából bizalmas információkat szivárogtatott ki az 1919-es rendőrsztrájk egyik szószólójaként a testületől eltávolított Walter Dale nyomozó számára, aki mindenekelőtt az MI5 megfigyelői azonosításában sietett Ewer segítségére.³⁸ A botrány következtében 1931-től az MI5 lett a birodalom területén a legfontosabb elhárító szerv,³⁹ amely viszont a második világháború utáni évektől egyre gyakrabban a rendőri erőkből toborozta személyi állományát.⁴⁰ Valószínű, hogy a BM II/3. Osztálya abban gondolkodott, hogy amennyiben beszerzésre alkalmas és erre hajlandó jelöltet talál a magyar követségnek otthont adó városrészen illetékes rendőrkapitányságon, akkor az érintettnek a Különleges Ügyosztályhoz történő csatlakozást tűzi ki az elsődleges feladatként. A BM Hírszerző Osztálya a források szerint a későbbiekben már nem erőltette a brit rendőrség egyes tagjaira irányuló szervezési próbálkozásokat, ugyanis az '56-os forradalom bukása utáni időszakban a brit közvélemény egyértelműen elítélte a hivatalos Magyarországot, amelynek diplomatái, nyílt vagy palástolt formában, időről időre nagyon kemény bírálatokat kaptak a brit kormányzat részéről. A kritikus megközelítés az átlagos tisztviselők szintjén is érvényesült, ráadásul a magyar hírszerzés a csehszlovákoktól eltérően nem építhetett a világháborús szövetségi viszonyra. A szatellitállamok társszervei közül az StB az 1950-es évek végétől Georges Hébon – fedőnévén „SAMO” – jóvoltából sikeresen behatolt a Préfecture de Paris (a Párizsi Rendőr-főkapitányság) szervezetébe. Hébon felügyelő az '50-es évek elején került a PCF (*Parti Communiste Française*) egyik vezetőjével kapcsolatba, amikor a politikai szervezetek megfigyelése terén illetékes RG (*Renseignements Généraux* – Általános Tájékoztatási Hivatal) felügyelőjeként egy kelet-francia megyében teljesített szolgálatot. Hébon a PCF utasítására belépett a PSF-be (*Parti Socialiste Française* – Francia Szocialista Párt), ahol jó kapcsolatokat épített ki meghatározó személyiségekkel, így 1959-től a Párizsi Prefektúra titkárságára került. A kommunista párt ezzel párhuzamosan bemutatta a rendőrfelügyelőt a csehszlovák hírszerzésnek, akik mindenekelőtt a francia politikai elit tagjairól zsarolásra is használható életrajzi adatokat, valamint a csehszlovák emigráció ellenőrzésére vonatkozó jelentéseket kaptak tőle. Hébon 1971 februárjában letartóztatta a kémelhárítást, a DST-nek (*Direction de la Surveillance du Territoire* – Területmegfigyelési Igazgatóság), a vádak viszont nem sikerült teljességgel bizonyítani. Hébon végül a botrány elkerülése céljából nem szenzitív munkaterületre helyezték.⁴¹ Esete azonban sokkal inkább kivételnek, semmint szabálynak tekinthető, hozzátevé, hogy az ügynök itt sem terepen dolgozó operatív személy, hanem az irányító szerv egyik munkatársa volt.

³⁷ Oleg KALUGIN: *The First Directorate. My 32 Years in Intelligence and Espionage Against the West*, St. Martin's Press, New York, 1994, 36.

³⁸ TNA KV2/1398 (Security Service) Charles JANE. Personal File 39319/V1. 41–42a.

³⁹ Calder WALTON: *Empire of Secrets. British Intelligence, the Cold War and the Twilight of Empire*, HarperCollins Publishers, London, 2013, 23–24.

⁴⁰ Ben MACINTYRE: *Kém a csapatban. Kim Philby és a nagy árulás*, Gabo Kiadó, Budapest, 2015, 176–189.

⁴¹ Thierry WOLTON: *Le KGB en France*, France Loisirs, Paris, 1986, 63–69.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BICKERS, Robert: Who were the Shanghai Municipal Police and Why they were there? The British Recruits of 1919. In: BICKERS, Robert – HENRIOT, Christian (eds.): *Imperialism's New Communities in East Asia, 1842 – 1953*, Manchester University Press, New York, 2000, 170–192.
- BRYSON, Thomas A.: *Tars, Turks and Tankers: The Role of the United States Navy in the Middle East*, Scarecrow Press, London, 1980, 126–140.
- DALYELL, Tam: Obituary: Lord Brimelow, [online], 1995. 08. 04. Forrás: independent.co.uk [2018. 12. 24]
- KALUGIN, Oleg: *The First Directorate. My 32 Years in Intelligence and Espionage Against the West*, St. Martin's Press, New York, 1994.
- MACINTYRE, Ben: *Kém a csapatban. Kim Philby és a nagy árulás*, Gabo Kiadó, Budapest, 2015, 176–189.
- MAJTÉNYI György: *K-vonal. Uralmi elit és luxus a szocializmusban*, Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2009.
- „Near Riot” at Hungarian Club, *Manchester Guardian*, 1957. 07. 25.
- OKVÁTH Imre: A BM II/1. (Katonai Elhárító) Osztály. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956–1962*. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013.
- OKVÁTH Imre: Jelentés a szocialista országok állambiztonsági vezetőinek titkos moszkvai tárgyalásairól, 1955. március 7–12. *Hadtörténelmi Közlemények*, 114. évf., 2001/4, 689–706.
- Chapman PINCHER: *The Truth About Dirty Tricks*, Sidgwick & Jackson, London, 1991.
- PINTÉR István: Mr. Gábrriel legújabb gengszterségei. *Népszabadság*, 1957. 12. 15., 10.
- Stella RIMINGTON: *Nyílt titok. Az MI5 – a brit kémelhárítás – volt főigazgatójának emlékiratai*, Geopen Könyvkiadó, Budapest, 2004.
- TABAJDI Gábor – UNGVÁRY Krisztián: *Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990*, 1956-os Intézet – Corvina, Budapest, 2008.
- TÓTH Eszter: A politikai és gazdasági hírszerzés szervezettörténete 1945–1990. In: CSEH Gergő Bendegúz – OKVÁTH Imre (szerk.): *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése 1956–1962*, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2013, 401–402.
- TWITCHELL, Neville: *The Politics of the Rope. The Campaign to Abolish Capital Punishment*, Arena Books, Bury St. Edmunds, 2012.
- UNGVÁRY Krisztián: „Anglia a második legnagyobb ellensége Magyarországnak”. A londoni magyar hírszerző rezidentúra saját jelentései tükrében 1951 és 1965 között, *Századok*, CXLVII. évf., 2013/6, 1534.
- WALTON, Calder: *Empire of Secrets. British Intelligence, the Cold War and the Twilight of Empire*. HarperCollins Publishers, London, 2013, 23–24.
- WOLTON, Thierry: *Le KGB en France*, France Loisirs, Paris, 1986.

Levéltári anyagok:

- Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL) – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – 11/2. sz. utasítás. – Bakos Elvtársnak! London. – Tárgy: Az angol rendőrséggel való kapcsolat. – Budapest, 1957. XII. 19.
- ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – 63/4-191/58 – Tárgy: Az angol rendőrséggel való kapcsolat. – Jelentés. London, 1958. III. 4.
- ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief – superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. VIII. 21.
- ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Beszélgetés Danies rendőr alezredes kerületi chief – superintendant – al. – Jelentés. London, 1957. XII. 4.
- ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Sógor Gyula r. őrgy. Beszámoló jelentése a C. vonal részére. – Beszámoló jelentés. Budapest, 1958. V. 5.
- ÁBTL – 3. 2. 4 – K – 1/T – [Danies] – Tárgy: Sógor Gyula r. őrgy. Beszámoló jelentése a C. vonal részére. – Beszámoló jelentés. Budapest, 1958. V. 6.

- ÁBTL – 3. 2. 4 – K 13/T – „ROBI” – Tárgy: Barnett rendőr tanulmányozása. – Jelentés. London, 1958. VIII. 14.
- ÁBTL – 3. 2. 5 – O – 8 -002/7 – „Dower” – Angliai Magyar Emigráció – Tárgy: Az Angliai Magyar Emigráns Szervezetekről. – Jelentés. London, 1965. II. 5.
- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 00609 – 25/1957 – Tárgy: Ellenforradalmi csoport kísérlete a konzulátus ellen. London, 1957. I. 22.
- MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 00609/ – 84/Sz. t./1957 – Tárgy: Követség elleni provokáció. – London, 1957. III. 18.
- MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 004138 – 302/szt./1957 – Tárgy: Kirendeltségi dolgozók lakásának feltörése. – London, 1957. VIII. 14.
- MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 004133 – 303/szig. titkos/ 1957. – Tárgy: Danies rendőr főfelügyelővel való beszélgetés. – London, 1957. VIII. 24.
- MNL OL – XIX – J – 1 – j – Nagy-Britannia 1945 – 1964 – 5-ös d. – 14.) tétel – 005165 – 367/szig. titk./ – Tárgy: Tiltakozás a konzulátus ablakainak betörése ellen. – London, 1957. X. 24.
- MNL OL – XIX – J – 41 – a – Londoni követség 1946 – 1961 – 21-es d. – 170/szt./1957 – Tárgy: A Magyar Klub elleni támadás. – London, 1957. V. 27.
- The National Archives (TNA) Metropolitan Police (MEPO) 4/263 – Metropolitan Police List 1957
- TNA FO 371/122482/1/ 1314743/NH 1905/1 Bigraphic Report: Hungarian Diplomatic and Consular Missions Abroad. Dept. of State WASHINGTON 26 Aug. 1955
- TNA FO 371/171637/NC 1901/1 Discovery of a microphone in the Czech Embassy. – London, February 8–15, 1963
- TNA KV2/1398 (Security Service) Charles JANE. Personal File 39319/V1. 41–42a.